

RATS – INFORMATIE VOOR LEERKRACHTEN

Beste leerkracht,

Binnenkort gaat u met uw klas kijken naar de dansvoorstelling *RATS* van choreograaf Ugo Dehaes en het Leuvense gezelschap *fABULEUS*.

Ugo Dehaes is een hedendaagse danser en choreograaf. In 2013 maakte hij de jongerenproductie *GIRLS* bij *fABULEUS*, een abstracte dansvoorstelling met 8 meisjes tussen 11 en 13 jaar zonder decor, zonder lichteffecten, met hun eigen adem als soundtrack.

Het contrast met *RATS* kan haast niet groter zijn. In zijn nieuwe *fABULEUS*productie zet Ugo 7 jonge urban dansers naast een professionele danseres en een zwerm drones. Ze dansen op een filmische soundtrack met pompende beats. Dezelfde maker, hetzelfde gezelschap en toch een compleet andere voorstelling.

Als jongeren al een klik hebben met dans, dan is dat vaak met urban dance. Dat geldt zowel voor jongens als voor meisjes. Urban dance is sinds de jaren '80 alomtegenwoordig: op televisie en YouTube, in de bioscoop, in dansscholen, sportclubs en (af en toe nog) op straat. Die herkenbaarheid is een dankbaar aanknopingspunt, maar kan ook valse verwachtingen scheppen. ***RATS* is een hedendaagse dansvoorstelling: geen battle, geen show.** Wat het verschil maakt, zou een boeiende openingsvraag kunnen zijn.

Alleen al rond urban dance zou u weken kunnen werken in de klas. *De* urban dance bestaat namelijk niet: het is een verzamelnaam voor tientallen bewegingsvormen die op zoveel verschillende manieren het grote publiek bereikt hebben, dat jongeren (en ouderen) vaak geen idee meer hebben waar ze voor staan, laat staan waar ze vandaan komen. Hetzelfde geldt trouwens voor de verschillende hedendaagse dansvormen.

Misschien is deze voorstelling dus een mooie aanleiding om samen met uw leerlingen in de dansgeschiedenis te duiken (met YouTube als oneindige inspiratiebron), maar laat het vooral een aanleiding zijn om het te hebben over **dansplezier**. Want hoe verschillend sommige dansstijlen ook zijn, de basis het zelfde: het plezier van beweging (zowel om zelf te doen, als om ernaar te kijken), het zoeken naar extremen in het lichaam, de aanstekelijke kracht van muziek, de schoonheid van harmonie, ...

Contacteer ons gerust als u nog vragen of opmerkingen heeft. U mag de leerlingen ook aanmoedigen om achteraf te reageren op onze site: www.fabuleus.be/rats. De spelers/makers vinden het altijd leuk om te lezen hoe de voorstelling toekomt en meestal nemen ze ook de tijd om vragen te beantwoorden.

Veel plezier en tot binnenkort

Filip Bilsen
Communicatie en educatie *fABULEUS*

WEET U ZELF EIGENLIJK AL WAAR U NAARTOE GAAT?

Zo nee, dan gaan we daar even verandering in brengen.

fABULEUS

is een productiehuis voor dans en theater. Centraal staat de samenwerking tussen jong talent en ervaren kunstenaars. *fABULEUS* biedt jongeren en jongprofessionelen artistieke omkadering om hun passie en talent als speler, danser of maker te ontwikkelen en heeft op dat vlak ook een internationale voorbeeldfunctie. Sinds zijn ontstaan heeft *fABULEUS* consequent dans voor een jong publiek op de agenda gezet.

UGO DEHAES

is de choreograaf van RATS. Hij studeerde aan P.A.R.T.S., de vermaarde dansschool van Anne Teresa De Keersmaeker in Brussel. Nog voor hij afgestudeerd was kreeg hij een job aangeboden bij de Amerikaanse Meg Stuart/Damaged Goods, met wie hij gedurende 3 jaar de hele wereld afreisde. Sinds 2000 maakt Ugo zijn eigen werk. Hij werkt zowel met kleine als erg grote groepen. Zijn stukken spelen over heel Europa. In 2013 maakte hij zijn eerste jongerenproductie bij *fABULEUS: GIRLS*, een dansvoorstelling met 8 meisjes tussen 11 en 13 jaar. In **RATS** zet Ugo verschillende werelden tegenover elkaar. Hij is niet per se uit op de botsing, maar gaat eerder op zoek naar de raakvlakken.

URBAN DANCE VS HEDENDAAGSE DANS

Urban dance combineert bewegingen uit traditionele Afrikaanse en Zuid-Amerikaanse dansvormen met bewegingen uit de popcultuur (videoclips, films, tapdans, jazzdans, ...) en (gevechts)sport.

Hedendaagse dans heeft zijn wortels in het klassiek ballet, maar heeft daar intussen nog weinig mee te maken. Ballet wordt nog wel gewaardeerd als een interessante technische bagage, maar de ontstaansgeschiedenis van hedendaagse dans kan je zien als één langgerekt proces om los te komen uit het strakke keurslijf van het klassiek ballet om uit te komen bij een meer organische, meer persoonlijke bewegingstaal. Hedendaagse dans is – net als urban dance – een verzamelnaam: elke danser en choreograaf ontwikkelt in meer of mindere mate zijn eigen stijl.

Een enorm verschil tussen urban dance en hedendaagse dans is de manier van creëren en optreden. Urban dansers werken meestal toe naar **dance battles**: danscompetities waarbij het de bedoeling is om de tegenpartij te imponeren met virtuositeit, spektakel en originaliteit. De choreografieën duren meestal niet langer dan enkele minuten en zijn vaak deels geïmproviseerd. Er hangt competitie in de lucht, maar de sfeer is open en vriendschappelijk: dit is niet alleen een plek om te schitteren, maar ook om te stelen met je ogen en nieuwe bewegingen te leren van de tegenpartij. De lijn tussen creëren en presenteren is hier superkort. Soms gebeurt het tegelijkertijd.

Bij hedendaagse dans is dat totaal anders. Een hedendaagse dansvoorstelling duurt gemakkelijk een uur of langer en er wordt weken of maanden aan gewerkt. Voor iedere voorstelling bedenkt de choreograaf een nieuw concept en dat wordt de basis voor het bewegingsonderzoek in de repetitiestudio. Sommige choreografen werken hun hele carrière rond dezelfde bewegingsstijl. Andere zoeken per voorstelling een nieuwe insteek. De tijdsduur van een hedendaagse dansvoorstelling heeft een

invloed op de aard van het materiaal. Over het algemeen ligt de nadruk meer op suggestie, opbouw, ontwikkeling, onderzoek, ... Er is tijd om het publiek mee te nemen op een trip. Het heeft geen zin om de toeschouwers van het begin tot het einde te bombarderen met kunsten of special effects, want ook dat begint na een tijdje te vervelen.

JONGEREN VS EEN PROFESSIONELE DANSERES

In februari 2016 organiseerde fABULEUS audities voor RATS. Daaruit werden 7 jongeren tussen 11 en 16 jaar gekozen. Ze komen uit verschillende hoeken van het land (Vlaams-Brabant, Brussel, Luik en Oost-Vlaanderen) en hebben een verschillende dansachtergrond. Een groot deel van het repetitieproces bestond uit de zoektocht naar een gemeenschappelijke danstaal.

Tegenover de dynamiek van die bende jongeren, zet Ugo de Finse Jenna Jalonen, een professionele hedendaagse danseres. Jenna heeft een klassieke balletopleiding gevolgd, verdiepte zich vervolgens in hedendaags en combineert nu de meest uiteenlopende bewegingsvormen in haar werk: van acrobatie over parkour tot martial arts en partnerwerk. In RATS zet Ugo haar beheerste, meer vormelijke danstaal tegenover de energieuitbarstingen bij de jongeren.

DRONES VS DANSERS

In RATS realiseert Ugo ook een jongensdroom. Samen met het departement computerwetenschappen van de KU Leuven creëerde hij een choreografie voor drones. Heeft het kijken naar bewegende machines een zelfde effect als het kijken naar dans? De drones hebben geen emotionele lading – het is puur beweging – en toch gaat er veel zeggingskracht uit van hun formaties.

In het eerste deel van de voorstelling gaat Jenna dansend in dialoog met de drones, net zoals ze later zal doen met de jongeren. Ugo liet zich voor de structuur van deze voorstelling (maar dus niet inhoudelijk) inspireren door *De rattenvanger van Hamelen*. Vandaar ook de titel.

De voorstelling duurt 65'.

Trailer: <https://vimeo.com/200792569>

Speellijst: <http://www.fabuleus.be/rats>

URBAN DANCE

Urban dance is een verzamelnaam voor meerdere dansstijlen. Elke stijl heeft zijn eigen specialisten en *signature moves*. Tegelijk is de urban cultuur open voor invloeden van buitenaf. Het is een smeltkroes van alle denkbare bewegingsvormen: van traditionele dans tot popcultuur, sport en *martial arts*. Daaruit kopieert en vervormt een urban danser precies die bewegingen die zijn/haar eigen stijl nog opvallender of indrukwekkender maken.

Urban dance ontstond in de jaren '70 in de Verenigde Staten. Aan de oostkust, in New York ontwikkelde zich de breakdance, of juist breaking of B-boying, één van de 4 elementen van de hiphopcultuur naast graffiti, MCing (rappen) en DJing (scratching). Aan de westkust, in Californië overheerste de funkcultuur en ontwikkelde zich o.a. popping, locking en boogaloo.

Urban dance wordt dikwijls geassocieerd met jongeren uit armere wijken die veel tijd op straat doorbrengen. Tegenwoordig heeft urban dance nog steeds een sterke band met de straat, maar de meeste stijlen zijn zo mainstream geworden dat jongeren ze nu vooral thuis leren kennen via YouTube of in een warme repetitiestudio. Precies die popularisering is misschien wel de drijfveer voor *echte* straatdansers om almaar nieuwe stijlen te ontwikkelen en zich zo te blijven onderscheiden van de grote massa.

Breaking, de stijl van de oostkust

Bij breakdance denk je meteen aan een acrobatische bewegingen op de grond. Misschien maak je spontaan associaties met het woord *breken* maar daar heeft breakdance niets mee te maken. In werkelijkheid komt het van de *break* in muziek, het instrumentale deel in een song. De Jamaicaanse DJ Kool Herc wordt vaak gezien als één van de grondleggers van de hiphopcultuur in de Bronx. Hij stelde vast dat mensen op de dansvloer het meest uit hun dak gingen tijdens die korte breaks in de muziek. Als antwoord daarop ontwikkelde hij een eenvoudige techniek om de break langer te maken: met twee platenspelers en twee identieke platen kon hij al pingpongend de break in een oneindige loop zetten. Zo ontstond muziek waarin niet de melodie of het refrein van tel was, maar wel het ritme, de groove, break na break na break. De dansers die op deze muziek bewogen, werden break-boys of b-boys genoemd.

De dansstijl was in het begin o.a. geïnspireerd op de bewegingen van dansicoon **James Brown**. Meer specifiek wordt vaak verwezen naar de hit *Get on the good foot* (1969, https://www.youtube.com/watch?v=UCq_juFqcyY) die een ware dansrage ontketende. Andere (oudere) invloeden zijn tapdans (zie bvb The Nicholas Brothers, <https://www.youtube.com/watch?v=fNKRm6H-qOU>), Lindy Hop (zie bvb Jitterbug, <https://www.youtube.com/watch?v=Sz57fKCw5Hs>) en traditionele Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse dansstijlen (bvb salsa). Breakdance wordt in het begin vooral rechtopstaand gedanst en de nadruk ligt op het voetenwerk: **toprock** (wanneer deze stijl in battlevorm wordt gedanst met een partner wordt het ook uprock genoemd)

De DJ-cultuur en de bijhorende breakdance verspreidde zich snel in New York, mede dankzij de zogenaamde Blockparties (straatfuiwen). Er ontstonden beroemde breakdancegroepen zoals **Rock Steady Crew** en **New York Breakers**, die op zoek moesten naar almaar spectaculairdere bewegingen om de omstaanders te imponeren. Zo ontstond - o.a. onder invloed van *martial arts* films (Kung Fu) – het herkenbare acrobatische vloerwerk: **freezes, head spins, windmills** enzovoort...

- *Hey You* - The Rock Steady Crew
<https://www.youtube.com/watch?v=c4J-EVxMcd0>
- *U can't touch this* - MC Hammer
<https://www.youtube.com/watch?v=otCpCn0l4Wo>
- Filmfragment *Beat Street*
https://www.youtube.com/watch?v=c_Shwo10d6g
- Film Breakin'
<https://www.youtube.com/watch?v=vSxXNxiILOQ>

Urban dance aan de westkust

In Fresno, Californië, ontstond in 1978 de groep **The Electric Boogaloos**. Deze groep maakte de Californische funkdanstijl wereldberoemd dankzij het populaire tv-programma Soultrain.

Boogaloo is iets ouder dan breaking en had oorspronkelijk niets te maken met de hiphopcultuur. Deze dans bestaat uit vloeiende bewegingen die door het hele lichaam trekken: vanuit de heupen naar de knieën en het hoofd. De Electric Boogaloos breidden de stijl uit met **popping**, waarbij een schok door het lichaam trekt. Al snel werd er aan de Electric Boogie een extra beweging toegevoegd, de zogenoemde Float Move. The Back Float, beter bekend als de **Moonwalk**, werd al gedaan door James Brown, maar Michael Jackson maakte de Moonwalk onvergetelijk.

Vanaf het eind van de jaren ontwikkelde elke buurt of stad zijn eigen urban dansstijl. Terwijl in Fresno popping ontstond, werd Los Angeles bekend voor de **locking**-techniek (waarbij de danser constant bepaalde houdingen beviest). In Richmond, Californië, ontstond **roboting**.

- Earl "Snake Hips" Tucker, een van de pioniers van de funk, in de jaren '20: <https://www.youtube.com/watch?v=7U4ww-MmAY4>
- Popping: https://www.youtube.com/watch?v=y8IC_aTKpG8
- Locking (The Lockers in Soultrain): <https://www.youtube.com/watch?v=HhoflLkkOX0>
- Moonwalk (Michael Jackson tijdens het jubileum *Motown 25* (check 3:42) https://www.youtube.com/watch?v=slh_2as28T8
- Roboting: https://www.youtube.com/watch?v=z_T81uJeZcM
- Electric Boogaloo (Soul Train) <https://www.youtube.com/watch?v=qkc8YduPnOM>

House

De afgelopen decennia ontwikkelden zich voortdurend nieuwe urban dance-stijlen. Eén daarvan is **house dance**, een stijl die op dit moment enorm populair is. Ook in RATS zitten veel house-fragmenten.

Veel house dansers zijn ooit begonnen als b-boys. De stijl ontstond in de clubs van Chicago en New York. Er zijn veel overeenkomsten met breaking, maar de nadruk ligt minder op de stunts en meer op het muzikale/ het ritmische/ the groove. Het is een grotendeels geïmproviseerde dans, waarbij de voeten snelle, complexe passen en sprongen maken, terwijl het bovenlichaam los en vloeiend op de muziek beweegt.

Een goede documentaire over de housecultuur is *Check your body at the door*. Hier vind je een fragment: <https://www.youtube.com/watch?v=xWBoXrHRhmA&list=PL-2Kc9jfGGWXIYUxKWXbltkzIpu6Cv1Xy>. Belangrijke dansers zijn Ejoy Wilson, Brian 'Footwork' Green en Marjory Smarth. Ze zijn allemaal te zien in deze documentaire.

- In deze fragmenten legt Ejoy Wilson 5 basisbewegingen uit:
<https://www.youtube.com/watch?v=bn67LTDiP7A>
<https://www.youtube.com/watch?v=MuxoL48ykPk>
- Brain 'Footwork' Green: <https://www.youtube.com/watch?v=xAU6umhvbvBo>
- Een ander house-icoon is Marjory Smarth die in 2015 overleed aan kanker:
<https://www.youtube.com/watch?v=yYImolAhl9M>.
Daarop bracht de community een gedanst eerbetoon aan haar:
<https://www.youtube.com/watch?v=1bDDpg6f9sA>

Andere bekende urban dansstijlen

- **Krumping** of clowning (fragment uit de fantastische documentaire *Rize*):
<https://www.youtube.com/watch?v=RznD9voiXel>
- **Ragga/ Dancehall** <https://www.youtube.com/watch?v=xKHHCgVddvQ>
- **Vogue** https://www.youtube.com/watch?v=l0piCaSO_Fc
- **Tutting** <https://www.youtube.com/watch?v=TbBqtuYvags>
- **Rhythm nation**: <https://www.youtube.com/watch?v=OAwaNWGLM0c>

HEDEENDAAGSE DANS

Een overzicht van de geschiedenis van hedendaagse dans vindt u o.a. hier:
<http://www.dansendansen.be/ckfinder/userfiles/files/Dansgeschiedenis.pdf>

Dé referentie voor lessen over dans in àl zijn verschijningsvormen is trouwens de website Dansen Dansen ontwikkeld door Dafne Maes. <http://dansendansen.be/>

Sinds zijn ontstaan heeft fABULEUS consequent (hedendaagse) voor een jong publiek op de agenda gezet. Daar zijn verschillende goede redenen voor.

1. **België is op het vlak van hedendaagse dans nog altijd een soort wereldleider.** In de jaren '80 zijn er in Brussel en Vlaanderen dansgezelschappen ontstaan (Rosas, Ultima Vez, Les Ballets C de la B...) die nu nog altijd wereldberoemd zijn en sindsdien is het landschap van de (hedendaagse) dans in ons land alleen maar rijker geworden. In het buitenland zijn ze vaak jaloers op wat wij als klein landje produceren aan dans. Dat is iets om trots op te zijn. En het is belangrijk dat ook een jong publiek voeling krijgt met dans.

Wil u zich verdiepen in het Belgische danslandschap?
<http://dossiers.kunsten.be/dans/>

2. **Dans wordt vaak gezien als iets heel moeilijks.** Iets onbegrijpelijs. Wij zijn ervan overtuigd dat dans niet moeilijker is om naar te kijken dan theater. Het is wel een andere manier van kijken. Intuïtiever. Minder met je hoofd. Meer met al je zintuigen, je hele lichaam. Het laat zich niet zo gemakkelijk vatten in verklaringen of analyses. Er is niet zomaar één logica of één verhaal. Daar hebben ook leerkrachten het vaak moeilijk mee. In die zin is het een goede aanvulling op al het *hoofdwerk* dat dag in dag uit centraal staat op school. En het lijkt ons goed om daar al vanaf jonge leeftijd aan te wennen.

Doorwerken op vragen als “hoe kijk je naar dans?”
<http://dossiers.kunsten.be/dans/kijken-naar-dans>

3. **Er wordt tegenwoordig heel veel gedanst op televisie** en dat is een goeie zaak, **maar dans op televisie is niet per se hetzelfde als een dansvoorstelling.** Alleen al de spanningsboog is totaal verschillend. Een dansvoorstelling duurt gemakkelijk een uur of langer. Een dans op televisie duurt maximum één tot drie minuten. Dat heeft enorme gevolgen voor de verwachtingen over wat dans is of zou moeten zijn.

DANS OP TV = SHOW OFF. Logisch, ook. Als je maar één minuut de tijd hebt, moet je dansen of je leven ervan afhangt. De nadruk ligt op virtuositeit, op kunnen, op acrobatie, op zoveel mogelijk bewegingen op zo weinig mogelijk tijd. Dat is de reden waarom urban dance zo goed werkt op televisie. Urban dansers leren in battles om te gaan met die korte spanningsboog. Hedendaagse dansvoorstellingen hebben meestal een veel tragere opbouw.

DANS OP TV = EMOTIE. De juryleden in *So you think you can dance* rekenen hun kandidaten vaak af op de mate waarin ze hun emotie in de strijd werpen. Het devies is: hoe meer emotie hoe beter. Ook een dansvoorstelling kan heel emotioneel zijn, maar die emoties zijn niet altijd even letterlijk af te lezen van de dansers. Sommige choreografen hebben een heel abstracte aanpak. Ze zijn bezig met vorm, ritme, ruimte... En toch kan ook een heel abstracte voorstelling ontroeren. Net zoals je soms geraakt kan worden door de vorm van een steen of het geluid van de regen.

DANS OP TV = VERHAAL. Televisiemakers zijn verhalenvertellers. Ze zijn getraind om ideeën te *pitchen*: het verhaal moet in één oogopslag duidelijk zijn, anders zappen de kijkers weg. Ook voor dansprogramma's op tv is het dus belangrijk dat elke choreografie zoveel mogelijk betekenis heeft – zeker wanneer de bewegingen niet echt spectaculair zijn. Elke beweging heeft dan een betekenis: ik-wijs-je-af, ik-verlang-naar-jou, ik-keer-terug-op-de-feiten, waar-heb-ik-mijn-hoed-gelaten...

Hedendaagse dansvoorstellingen laat de betekenis vaak meer open, minder ingevuld. Ze laten een veelheid van verhalen en associaties op je los. In het begin is dat misschien een beetje verwarrend. Je hebt geen houvast. Het voelt als opnieuw leren zwemmen. De oplossing zit in ontspanning. Minder proberen, minder je hoofd breken over het 'waarom?' (waarom . Gewoon op je af laten komen: nu gebeurt er dit, nu gebeurt er dit. Je zal vast en zeker naar buiten gaan met een totaal ander verhaal dan je buur. Of misschien heb je geen verhaal maar een gevoel of een kleur. Of misschien heb je morgen een ander verhaal dan vandaag.

DE DRONES

De structuur van de voorstelling RATS is vrij gebaseerd op het verhaal van de *Rattenvanger van Hamelen*. In het verhaal lokt een rattenvanger met zijn instrument alle ratten uit een stad. Wanneer de gemeenschap hem niet wil betalen, lokt hij op dezelfde wijze alle kinderen uit die stad weg en verstopt hen in een grot (tot hij zijn geld wel krijgt).

Er is geen letterlijke, inhoudelijke link tussen de voorstelling en het verhaal. Het valt te hopen dat – nu de voorstelling klaar is en volop aan het toeren is – de titel een eigen leven begint te leiden en dat er nieuwe associaties en betekenissen ontstaan. **Dat is wat een titel hoort te doen: je fantasie op een kier zetten** (in plaats van te duidelijk in één bepaalde richting sturen).

Toch zou je de drones in de voorstelling kunnen zien als een soort hedendaagse ratten. Drones zijn nu nog leuk speelgoed en ook belangrijk onderzoeksmateriaal voor wetenschappers, maar kunnen in de nabije toekomst snel een pest worden: denk aan het constante gezoem boven je hoofd, inbreuken op je privéleven, het inzetten van drones bij militaire operaties...

Voor choreograaf Ugo Dehaes is het interessant te onderzoeken in welke mate hij de drones kan laten dansen of zelfs een persoonlijkheid kan geven. **Wanneer wordt mechanische beweging dans?** Krijgen de drones een extra betekenis door de aanwezigheid van hedendaagse danseres Jenna? En zie je parallellen met de ontmoeting tussen Jenna en de urban dancers?

Het idee om drones te laten dansen is enorm boeiend, maar de creatie ervan was een behoorlijk zware dobber. Van in het begin was het namelijk duidelijk dat het te onmogelijk was om de drones live te besturen tijdens de voorstelling. Alle bewegingen van de groepschoreografie moesten computergestuurd worden. Een **onderzoeksgroep van het departement computerwetenschappen aan de KU Leuven** stond Ugo bij en ontwikkelde het idee om QR-codes in het decor te verwerken zodat de drones op elk moment hun locatie konden bepalen.

Maar daarmee was de choreografie nog geen feit. Een tijd lang was de wind die de drones veroorzaken een groot probleem: ze geraakten uit koers wanneer ze boven elkaar of te dicht bij de muren van het decor bewogen. Bovendien moest rekening gehouden worden met er alle mogelijke rampscenario's om te verhinderen dat de drones in het publiek zouden vliegen of tegen elkaar zouden crashen. En ten slotte was Ugo niet alleen op zoek naar mooie vluchtformaties, maar wou hij de verschillende drones elk een eigen vliegstijl geven (bvb de waggelende drone).

Pas enkele dagen voor de première waren de meest problematische *bugs* opgelost en beschikten we over computers voldoende sterk waren om vijf drones tegelijk te laten vliegen. De zesde drone die een duet danst met Jenna wordt nog steeds live bestuurd omdat die bewegingen te complex zijn.

<p>(A) Komt van boven neergedald "HELLO" LED Flapjes</p>	<p>(A)</p>	<p>(A)</p>
<p>(A)</p>	<p>(A) TWINS</p>	<p>(A)</p>
<p>(A)</p>	<p>(B) CLOSE ENCOUNTER OF THE 3RD KIND</p>	<p>(C) CHAOS</p>
<p>(D) JENNA "THE BIRDS"</p>	<p>(E) DEMPTEREN</p>	<p>(E) VLAK</p> <p>ZE VLIJEN KUSTIG ROND AF EN TOE VERANDERT ER 1 WOH PLOK</p>
<p>(E) VLAK "BEND" VOOR JENNA</p>	<p>(E) CIRCUL OF GEOMETRISHE PATRONEN</p>	<p>(F) SLIERT VOLGT JENNA</p>
<p>A: PRESENTATIE VAN ELKE DROON ELK HEEFT EEN EIGEN "PERSOONLIJKHEID" EENS OP PODIUM WACHTEN ZE IN FORMATIE</p>	<p>B: ALS IEDEREEN ER IS SPELEN ZE 'CLOSE ENCOUNTER'</p>	<p>C: ELK VLIJST OP EIGEN MANIER -> DOOR ELKAAR CHAOS WRIEMELLENDE RATTEN</p>
<p>D: JENNA KOMT OP -> ATTACK</p>	<p>E: JENNA KAN DE DRONES KALMEREN ZE LYN GEORDEND & REAGEREN OP HAAR BEVELEN, EN WYKEN VOOR HAAR UIT</p>	<p>F: ALS EEN LAMPE STAART VOLGEN DE DRONES HAAR OFF-STAGE THE END.</p>

URBAN DRIVE, DRONES EN KARTONNEN DOZEN

Zeven urban-dansers tussen 11 en 16. Een volwassen hedendaagse danseres. Een handvol drones. Ziedaar de cast van *RATS*, de nieuwe voorstelling van choreograaf Ugo Dehaes en *fABULEUS*. Stijlen ontmoeten elkaar, mens danst met machine. Het klinkt en het botst. Groepen ontstaan of ontstaan net niet. 'In *RATS* spelen we volop met tegenstellingen.'

Het decor doet denken aan een enorme kartonnen doos. Er staan houten banken langs de wanden en er zitten een heleboel grote QR-codes in verwerkt. 'In *RATS* wou ik hedendaagse danseres Jenna Jalonen naast een aantal jonge urban-dansers op de scène zetten. Ik wou onderzoeken wat de verschillende dansstijlen samen zouden doen, hoe ze elkaar zouden voeden en beïnvloeden', legt Ugo Dehaes uit. De dansers kregen het gezelschap van een aantal drones, en ook die spelen een volwaardige rol in de voorstelling. De choreograaf wijst op de codes in het decor. 'De drones hebben die nodig om hun voorgeprogrammeerde parcours te kunnen volgen. En in plaats van op alle mogelijke manieren te proberen om de QR-codes weg te moffelen, leek het ons een beter idee om ze juist te omarmen. Uiteindelijk heeft scenograaf Timme Afschrift van het decor één grote code gemaakt.'

Fascinatie voor urban

Het is half december. De repetities voor *RATS* zijn nog in volle gang. Na het succesvolle *GIRLS* uit 2013, werkt choreograaf Ugo Dehaes een tweede keer samen met *fABULEUS*. 'Ik vertrek altijd graag van een bepaald soort mensen', legt hij uit. 'Voor *GIRLS* werkte ik met een groep meisjes. Voor mijn avondvoorstelling *Grafted* waren het koppels. Nu was ik geïntrigeerd geraakt door de verschillende vormen van *urban dance*, zoals hiphop, breakdance en house. Ik ben naar verscheidene voorstellingen met *urban dance* gaan kijken en vond er een totaal andere energie in dan in hedendaagse dans. Vanzelf begon ik me af te vragen wat ik zou doen met een groep urban-dansers, hoe ik hen zou aanpakken, hoe ik hun materiaal zou laten samenvloeien met mijn eigen, hedendaagse dansstijl.'

Om de juiste jonge dansers te vinden, hebben Dehaes en *fABULEUS* op verschillende plaatsen in Vlaanderen, Wallonië en Brussel workshops georganiseerd waarin hedendaags en urban gemixt werden. Zo hoopten de makers ook jonge mensen te bereiken die nog nooit van *fABULEUS* of zelfs maar van hedendaagse dans gehoord hadden. En het werkte. 'We waren bijvoorbeeld te gast in de

Pianofabriek in Brussel. In de gangen hing Louna rond, een meisje dat in het gemeenschapscentrum lessen Afro en house dance volgde. Ze liep er een beetje rond te dwalen en vroeg zich af wat wij daar eigenlijk allemaal aan het doen waren. *Waarom doe je niet mee?* vroegen we haar. En kijk, nu zit ze in de voorstelling.' Uit de audities selecteerde Ugo Dehaes uiteindelijk zeven dansers tussen 11 en 16 jaar oud, uit Brussel, Luik en verschillende plekken in Vlaanderen.

Een groep, geen groep

Eén van de dingen die Ugo Dehaes aanspraken in de urban-cultuur, was het sterke groepsgevoel. De crews, de samenhang, de dynamiek. Het leek hem een goed uitgangspunt om de voorstelling rond op te bouwen. Maar een samengestelde groep werkt anders dan een crew die spontaan ontstaan is. 'Sowieso vertrok ik binnen de groep al van bepaalde tegenstellingen: hedendaags versus urban, een volwassen danseres versus jongeren. Doordat de dansers van verschillende plekken afkomstig waren, kregen we er ook nog eens verschillende talen bovenop. Omdat ze nog zo jong zijn, kun je je nog niet behelpen met Engels, zoals in de danswereld wel meer gebeurt. Ik sprak dus tegen de ene Frans, tegen de andere Nederlands.' En aangezien die ene gemeenschappelijke taal ontbrak, ontstond er op de vloer wél een zekere groep, met de bijhorende dynamiek en energie, 'want op de vloer gebruikt iedereen een universele danstaal', maar erbuiten, tijdens de pauzes bijvoorbeeld, bleef die groep grotendeels uit. Dat alles zorgde voor een ploeg die toch weer anders werkte dan een echte *urban crew*. Voor de choreograaf was dat niet alleen interessant om vast te stellen. Het gaf de productie ook weer nieuwe voeding.

Elke groep bestaat uit individuen, en dus werkt elke groep anders. Het is iets wat Ugo Dehaes in elk van zijn producties expliciet opzoekt, precies door zijn casts samen te stellen zoals hij dat doet. Maar werken met jonge dansers maakt alles toch nog net dat tikje spannender. 'Het vaakst heb ik al gewerkt met volwassen, professionele dansers', legt hij uit. 'Ergens is

dat het gemakkelijkst, omdat je vooraf weet wat je van hen mag verwachten. Daarom kun je met professionele dansers van heel eenvoudige of nog erg vage ideeën vertrekken en toch snel resultaat bereiken.' Met jongeren ligt dat anders. Bij fABULEUS worden de dansers weliswaar geselecteerd uit audities, maar toch is hun bagage telkens erg verschillend. Dat spreekt vanzelf. Bij deze groep merkte de choreograaf al gauw hoe anders het urban-wereldje in elkaar zit. 'Urban-dansers zijn het gewend om gedurende 5 minuten alles te geven wat ze in zich hebben. Daarna gaat het er veel relaxter aan toe. In de hedendaagse dans werken we anders, met een concentratie die een repetitie of een voorstelling lang meegaat.' Zeker in het begin hebben de jongeren hard moeten wennen aan die nieuwe soort energie. En omgekeerd heeft de choreograaf de dynamiek die de jonge dansers aanbrachten ook weer in zijn productie geweven.

Barometers

'Werken met en voor jongeren kan erg uitdagend zijn', lacht Dehaes. 'Een volwassen publiek is altijd bijzonder hoffelijk. Het kent de theatercodes en zelfs als het een voorstelling niet goed vond, zal het nog altijd beleefd applaudisseren. Het zal wat minder luid klinken, misschien, maar het blijft niet uit. Als je speelt voor een jong publiek, weet je vrijwel onmiddellijk of het hen bevalt of niet. Daarom zijn jongeren altijd goeie barometers. Vóór de officiële première van *RATS* spelen we twee try-outs voor scholen. Als we die overleven, zal ik geen stress meer voelen op de première. Omgekeerd werkt dat niet. Als ik een voorstelling eerst uittest op een volwassen publiek, heb ik nog altijd evenveel stress om ze daarna voor een jong publiek te spelen. Pas als je dat doet, weet je echt hoe laat het is.' En precies zo gaat het als je met jonge dansers de vloer op gaat. Spannend en onvoorspelbaar is het. En nee, het zijn lang niet enkel de dansers die leren uit het repetitieproces. 'Ik ben een hedendaags choreograaf, geen breakdancer of hiphopper, en dus spreek ik hun specifieke danstaal ook niet. Ik heb wel enkele van de workshops mee gevolgd, maar als urban-danser val ik natuurlijk onmiddellijk door de mand.' Het maakte het proces af en toe best pittig. Tijdens de repetities gaf Dehaes geregeld een thema of sleutelwoord waar de jongeren zelf materiaal rond moesten improviseren. Dat materiaal gebruikte hij vervolgens als bouwstenen om op verder te gaan. 'Zeker in het begin stonden ze soms nogal afwijzend tegenover aanpassingen in hun materiaal: het

was zoals het was en ik kon er maar beter vanaf blijven.' Het was een belangrijke drempel die de productie moest nemen, omdat dit nu juist vaak de manier van werken is in hedendaagse dans. 'Ik ben dus met de nodige voorzichtigheid tewerk gegaan', zegt Dehaes. De motivatie en het enthousiasme zaten goed en hebben de jonge dansers stap voor stap voor de hedendaagse dans gewonnen. 'Er waren momenten waarop ze me kwamen vertellen dat ze hedendaagse dans zelfs liever deden dan hun eigen stijl. En er waren er andere. Dan vonden ze het vooral raar wat ik vroeg. Maar elke keer kwamen ze achteraf toch vragen of ze het goed hadden gedaan en of het er leuk uitzag. Ik denk dat ze in het begin vooral onzeker waren over waar het allemaal naartoe zou gaan. Maar uiteindelijk stonden ze er wel allemaal voor open en hebben ze volop dingen uitgeprobeerd.'

Dansen met drones

Op de repetitievloer cirkelen danseres Jenna en een zoemende, zwart met rode drone intussen om elkaar heen. Ze bekijken, imiteren, ontwijken elkaar. Langzaamaan ontstaat een duet. 'Deze scène is zo goed als klaar', legt Ugo Dehaes uit. Een kwestie van op punt stellen. Hij observeert de danseres en geeft tussendoor nog wat kleine aanwijzingen. 'Je valt, je stopt, dan komt de drone en jullie beginnen samen te spelen.' Het ongewone duo herneemt een stukje en Jenna raakt het toestel met haar been. Het ding stort neer en verliest een vleugel. 'Sorry!' Niet erg, de vleugel wordt er weer in gepuzzeld en het duet herneemt.

'Het idee om iets te doen met vliegende objecten zit al lang in mijn hoofd', vertelt Dehaes. 'Als kind zag ik de film *Apocalypse Now*. Die begint heel mooi, met helikopters die af en aan vliegen in een ontploffend en brandend landschap. Toen besepte ik dat niet alleen mensen, maar ook objecten kunnen dansen. Het is een fascinatie die altijd gebleven is. Stiekem wil ik dus al jaren iets doen met dansende voorwerpen, alleen was het er nog niet van gekomen.' Toen de choreograaf met het idee voor *RATS* op de proppen kwam, klikte één en ander perfect in elkaar. 'Oorspronkelijk dacht ik aan auto's op afstandsbediening of andere van die bestuurbare dingetjes. Maar uiteindelijk lagen drones het meest voor de hand. De technologie is de laatste jaren enorm geëvolueerd. Daardoor zijn ze toegankelijker, controleerbaarder én veel goedkoper geworden.' Hét moment dus om er iets mee te doen. Eerst dacht de choreograaf om de

dansers de toestellen te laten besturen, maar dat idee schoof hij snel aan de kant. Het risico was te groot dat de drones in het publiek terecht zouden komen of op het podium te pletter zouden slaan. En dus nam hij contact op met een aantal knappe koppen van de afdeling computerwetenschappen aan de universiteit van Leuven. Ze raakten onmiddellijk gebeten door het idee en gingen aan de slag om speciale software te schrijven voor de drones in de voorstelling.

Ratten

Een verhaal wil Ugo Dehaes met *RATS* niet vertellen. Of het is toch niet de bedoeling dat je de choreografie van A tot Z kunt lezen als een boek. *Maar, kun je je afvragen, waar komen de ratten uit de titel dan vandaan?* Onder de hele choreografie zindert natuurlijk wel een inhoud mee. De ratten komen van het basisidee voor de voorstelling. 'Vanaf het begin wou ik werken rond de structuur van *De rattenvanger van Hamelen*', legt Ugo Dehaes uit. 'En daaraan heb ik ook effectief mijn voorstelling opgehangen. In die zin kun je de drones zien als de ratten. Jenna is de rattenvanger die de drones weghaalt. En nadien keert ze nog eens terug om ook de jongeren weg te halen.' Net zoals de rattenvanger de kinderen van het dorp weglukt als blijkt dat de inwoners hem bedrogen hebben. 'Zo zie je dat het verhaal er ergens nog in zit.' Maar het ligt er echt alleen maar onder, als een leidraad of houvast.

'Daarom meldt de korte aankondigingstekst ook nergens dat het om *De Rattenvanger* gaat. Je mag het echt niet letterlijk nemen.'

De gulden middenweg

Op de vloer oefent Jenna haar tweede duet met de drone. 'Dit stuk voelt nog een tikje te lang aan', zegt Ugo Dehaes. De danseres knikt en herneemt.

'Weet jij nog hoe ik die beweging met de arm precies deed?' vraagt ze. De choreograaf geeft een aanwijzing en ze kan weer een stukje voort. Intussen klinkt de muziek van componist Adrian Newgent door de ruimte. 'Ik heb hem toevallig leren kennen op een moment dat hij aan het experimenteren was met urban-muziek en -beats. Ik wou graag eenvoudige muziek in de voorstelling, die wel speelde met typische urban-beats en -ritmes. Daarvan is Adrian vertrokken en gaandeweg heeft hij die beats almaar meer aangekleed.' De soundtrack moest ergens het midden houden tussen de klank die Ugo Dehaes in zijn hoofd had en de populaire muziek waar de jonge dansers van houden. 'Als je ze ziet dansen, merk je meteen het verschil: ze geven zich veel beter als ze mogen dansen op muziek die hen bevalt. In hun scènes moet de *urban drive* er dus absoluut in zitten.'

© Ines Minten, december 2016

DE CHOREOGRAAF EN DE DANSERS

Ugo Dehaes (Leuven, 1977), **choreografie**, begon te dansen toen hij 18 was. Een jaar lang volgde hij klassiek ballet en hedendaagse dans (bij o.a. David Hernandez, Benoît Lachambre en Saburo Teshigawara) en theater aan De Kleine Academie. Daarna mocht hij beginnen aan de dansopleiding P.A.R.T.S. van Anne Teresa De Keersmaeker. Nog voor hij afgestudeerd was, kreeg hij een job aangeboden bij de Amerikaanse Meg Stuart/Damaged Goods, met wie hij gedurende drie jaar de hele wereld afreisde. Sinds 2000 maakt Ugo zijn eigen producties waaronder *FORCES* (2008), *WOMEN* (2011), *Grafted* (2013) en *DMNT* (2015). Hij werkt zowel met kleine als erg grote groepen en zijn voorstellingen spelen over heel Europa. In 2013 maakte Ugo zijn eerste jongerenproductie voor *fABULEUS: GIRLS*.

Romain Alerm y Domingo (Luik, 2000), **dans**, zit in het vijfde middelbaar Wetenschappen aan het Athénée Royal Paul Brusson in Montegnée (Saint-Nicolas). Sinds zijn 6 jaar volgt hij dansles. Hij volgde verschillende internationale dansstages bij onder meer Bruno Vandelli, Bruce Taylor, Arthur Gourounlian en Ish Ait Hamou. In 2011 werd hij wereldkampioen Hip Hop Junior (leeftijdscategorie 7-12) in Parijs. In 2015 won hij het Belgisch Kampioenschap Hip Hop Varsity (leeftijdscategorie 12-17) met The 2Rist Crew (samen met Ninon en Louise) waarna ze onder de vlag van Hip Hop International mochten optreden in San Diego (VS).

Quentin Croux (Luik, 2001), **dans**, zit in het vijfde middelbaar Economie in het Institut Sainte-Marie Providence in Jemeppe-sur-Meuse (Seraing). Zijn hobby's zijn: dansen én film. Hij volgde de voorbije jaren verschillende nationale en internationale dansstages. In 2010 werd hij Wereldkampioen Showdans in Oostenrijk. In 2014 werd hij met de groep Mystik Touch Crew (samen met Ninon) tweede op het kampioenschap World of Dance. En in 2015 won hij met de groep Family Crew *Got to Dance 2015*, een danswedstrijd op de Franse televisie.

Jenna Jalonen (Espoo, Finland, 1991), **dans & assistentie choreografie**, begon op heel jonge leeftijd te turnen, maar koos uiteindelijk voor klassiek ballet. Op haar tiende mocht ze beginnen aan de Nationale Balletschool in Helsinki en in 2011 studeerde ze af als ballerina aan de Hongaarse Dansacademie in Boedapest. Daarna bleef ze nog vier jaar in Boedapest om zich te verdiepen in hedendaagse dans. Op dit moment is Brussel haar uitvalsbasis. Het is voor Jenna vanzelfsprekend om de meest uiteenlopende bewegingsvormen in haar werk te integreren: van acrobatie over parkour tot martial arts en partnerwerk. Als freelance danser en choreograaf werkt ze voor verschillende internationale gezelschappen, o.a. Theater Bremen/Unusual Symptoms en Notch Company/Oriane Varak. Samen met de Hongaarse Nóra Horváth vormt ze Collective DOPE waarmee ze in 2017 het duet *I just wish to help you* zal maken.

Louna Naso (Brussel, 2002), **dans**, zit in het derde middelbaar Sociale en Technische Wetenschappen in het Sint-Guido-Instituut in Anderlecht. Ragga/dancehall en house zijn haar favoriete dansstijlen. Ze danste mee in enkele streetdanceshows van Dynasty Business Group, een Brusselse dansschool. Ze volgt ook geregeld workshops in de Pianofabriek in Brussel en kwam zo bij toeval op de auditieworkshop voor *RATS* terecht.

Mirte Oudermans (Oostmalle, 2005), **dans**, zit in het eerste middelbaar ASO Dans in GO!MAD (Middenschool Athenea Dendermonde) en droomt ervan een professionele en liefst ook beroemde danseres te worden. Ze volgt al meerdere jaren workshops hiphop, breakdance, house en popping. Ze neemt regelmatig deel aan battles en wedstrijden (Unbreakable Bboy Championship Kidz Crew, Belgisch Kampioenschap Breakdance Kids Pro, Sweden Kingdom Breaking, Vlaams Danstalent). Onlangs speelde ze ook de hoofdrol in de videoclip "French Kiss" van de Franse rapper Black M.

Ninon Pereire Portela (Luik, 2000), **dans**, zit in het vijfde middelbaar Economie in het Athénée royal Lucie Dejardin in Seraing. Ze danst al sinds haar 6 jaar en voelt zich thuis in alle denkbare dansstijlen: hedendaagse dans, klassiek, jazz, latin, hiphop, house, popping, krump en locking. Ze danste mee in een aflevering van het televisieprogramma *Mickey Star* op Club RTL en trad ook op in Disneyland Parijs. Met de groep Mystik Touch Crew (samen met Quentin) behaalde ze de tweede plaats op het kampioenschap World of Dance 2014. Met The 2Rist Crew (samen met Romain en Louise) won ze het Belgisch Kampioenschap Hip Hop Varsity (leeftijdscategorie 12-17), waarna ze België mocht vertegenwoordigen in San Diego (VS).

Louise Pinsar (Luik, 2001), **dans**, zit in het derde middelbaar van het Institut Provincial d'Enseignement Secondaire de Hesbaye in Waremme. Ze volgt sinds haar zevende tal van danslessen en workshops, en neemt ook al sinds jonge leeftijd deel aan urban-dancekampioenschappen. Ook zij maakte deel uit van The 2Rist Crew (naast Ninon en Romain) die in San Diego (VS) mocht dansen, nadat ze het Belgisch Kampioenschap Hip Hop Varsity (leeftijdscategorie 12-17) had gewonnen.

Fien Voorspools (Leuven, 2002), **dans**, zit in het derde middelbaar Wetenschappen in Sancta Maria Leuven. Ze ging al als kleuter op dansles. Als het kan, wil ze van dansen haar beroep maken. Ze begon met ballet en jazz, heeft enkele jaren streetdance gevolgd en nu doet ze ook al een tijd showdance en hedendaags bij Danscentrum Aike Raes in Leuven.